

22/02/2010

Opinió | 00:05 h.

22/02/2010

Penjant d'un fil

TEORIA DEL MAL MENOR

"És aquesta la complementarietat que trobo a faltar entre els polítics catalans. El seu sentit de responsabilitat és extraordinari, però on és la seva ètica de la convicció?"

Carles Boix

A cop d'ull, les dues notícies polítiques de la setmana que acabem de tancar no podien ser més diferents. Diferents en actors, escenaris, tempo, tramoia, vestuari, ideologies de fons, propòsits estratègics i estil declamatori. En un cas, el més trist, un conseller governamental (i mig) es desdeïa en un tres i no res del que havia dit i escrit emfàticament hores abans. En l'altre, un líder parlamentari (a l'oposició a Catalunya i a Espanya) s'oferia a oblidar tota mena d'humiliacions nacionals, entrar a la gola del llop, encendre-hi un llum, i dedicar-se (sense condicions de cap mena) a arreglar tota mena de queixals ferits del monstre que nega als catalans unes competències irrisòries.

Tanmateix, i en això Sòcrates tenia raó, les aparences enganyen: els dos episodis comparteixen els mateixos supòsits, obeeixen a la mateixa lògica pràctica i defensiva de sempre, i, sense dubte, ens porten al mateix lloc, el país de marejar la perdiu.

La premissa o punt de partida de les dues darreres tragicomèdies catalanes és idèntic: la constatació, real o imaginària, que les coses podrien ser pitjors, molt pitjors. Sense una força que el controli i un conjunt de parlamentaris (tripartític o convergent-unionista) que faci (moderadament) de "lobby" a Madrid, ens diuen, l'Estat podria intervenir en la restructuració de les caixes (fusionant-les amb entitats d'altres comunitats, re-regulant-les, escanyant-les amb l'espantall de crear desconfiança entre els seus dipositaris) fins a matar el poc espai financer propi que li queda a Catalunya. Sense els individus amb els contactes adequats i la paciència necessària per resistir dia a dia, es podrien multiplicar les lleis de bases fàcilment (unes lleis, recordem-ho, de tant valor jeràrquic com l'Estatut) i amb elles el poder de l'administració central. Sense mostrar una certa bona voluntat cap al govern central, el pacte financer, elàstic i inconcret, que es va firmar l'any passat, acabaria sense generar un sol cèntim més del que ja tenien els pressupostos catalans d'anys anteriors. Sense alguns interlocutors oberts i cosmopolites a la premsa de Madrid, el poder judicial, mínimament civilitzat per la simpatia (amb la boca petita) dels progressistes mesetaris, tiraria la política lingüística i la reforma educativa catalanes en orris. Sense mostrar aquest esperit constant de conciliació i reconciliació, Catalunya, diuen, acabaria patint una divisió interior a la basca i això seria la mort del país. (Si els bascos ho suporten o accepten és perquè ho porten en el software del seu nacionalisme: Sabino de Arana es feia creus (i fàstics) de la satisfacció que sentien els catalans quan veien un nouvingut parlant en català. I, no, no parlo de coses recents o de respostes a les grans onades migratòries del segle XX. Arana visqué a Barcelona entre 1883 i 1888.)

El punt d'arribada o conclusió és, també, el mateix. Amb tantes barreres a fora (i, no ho oblidem, a dins), no és millor jugar el joc del possibilisme? Què s'arregla amb trencar el joc per complet? No és millor fer una reforma de l'ensenyament fins on sigui possible que deixar que algun inepte (del mateix partit o de la coalició) et rellevi i acabi podrint el que encara és sa? No és millor gestionar la hisenda pública amb algun criteri professional que deixar que algun company afamat el converteixi en un colador d'informes infectes i en una menjadora de clients? No és preferible aconseguir una petita rebaixa de l'IVA a permetre que tot es deteriori i s'imposi una majoria absoluta del partit anti-Estatut? No és millor ser el candidat/partit del Rei (sí, aquest senyor que basa el seu poder en fotografies i titulars de revistes del cor) per si de cas? (La temptació és massa forta per no caure-hi si, a sobre, un pot anar a les eleccions ben embolicat en les banderes de moda: la de sentit d'Estat i la del mite que l'èxit de la transició espanyola es degué al pactisme del moment.) Al capdavant, la política és pragmatisme. I, moltes vegades, exigeix conciliar, cedir, proposar, tirar-se enrera. Sobretot, és clar, per part dels catalans. Deixem-nos d'històries sobre l'eix nacional i l'eix esquerres-dretes, que és la forma més avorrida de pensar que ha produït mai la teoria política moderna. La teoria del mal menor és la teoria central, amb més rellevància i poder explicatiu de la política catalana.

No se sorprenguin si els dic que els nostres polítics pragmàtics tenen una bona part de raó. Ho dic sense ironia. I, de fet, amb una certa admiració cap a la seva capacitat de resistència davant del món cruel en què han de batallar, constantment, com a polítics catalanistes, és a dir, com a polítics en minoria absoluta.

Llegeixin un cop més l'article del sr. Maragall a *La Vanguardia*. El que jo hi vaig veure (pobre de mi!) era un article que avisava que el PSC és l'únic partit responsable del govern i l'únic, entre els seus socis, capaç de modernitzar i regenerar el país. En resum, un article llarg, en molts llocs triomfal, per demanar al ciutadà de bona voluntat que els voti un cop més. El missatge (tot un avenç, cal reconèixer-ho, respecte als lemes de campanyes anteriors) devia de ser massa sofisticat per al nucli central del partit. O, potser, amb l'anunci de la mort del tripartit, massa arriscat per a uns polítics acostumats a comptar per hores i mai per mesos. No els sembla que ha de ser molt difícil viure en un partit en què els col·legues o companys més immediats no saben interpretar un article més aviat favorable? Els asseguro que un ciutadà de peu seria incapaç de remar cada dia en una barca d'aquestes característiques més d'una setmana sense patir un atac de feridura.

Considerin ara el món exterior (tan ple d'ignorància com el món interior al que feia referència abans, per una raó de vasos comunicants evident) en què els nostres representants han de moure's. Un món fet de dits alçats, a vegades explícits, com el del sr. Aznar, gairebé sempre implícits, educats, generats amb la sorna més punxeguda possible. Trobo curiós que, més enllà de considerar-lo maleducat i inapropiat, els nostres periodistes no hagin comentat el rerefons antropològic o semiòtic del gest aznarià. El signe de prendre-pel-cul té una estructura simbòlica molt definida. El missatger és normal, masculí, decisiu, militar, troba el plaer on cal buscar-lo, té l'Estat al cap. El receptor, objecte de l'insult, és ambigu, infeliç, incapaç, volàtil, sospitos, fenici, conciliador, d'un pragmatisme comercial de poca volada: els déus el castiguen amb un plaer equívoc, amb un no-plaer. El gest és Espanya, tant rotund com un plaça de toros. Un cop més, el nostre catalanet de peu patiria un atac de feridura si hagués de navegar directament entre aquest món tan procaç, primari i absurd.

En un llibre famós sobre l'acció dels polítics, pensat en l'època turbulenta de la Primera Guerra Mundial, Max Weber va distingir entre l'ètica de la convicció (la que fan servir filòsofs i teòlegs) i l'ètica de la responsabilitat (la que es mesura per les conseqüències de les accions, polítiques en aquest cas). És cert que en un moment ple de populistes de dretes i revolucionaris d'esquerres, Weber va insistir en la necessitat que el polític es mogués dins dels paràmetres de la responsabilitat i el sentit comú. Però, alhora, va concloure que "l'ètica de la convicció i l'ètica de la responsabilitat no són principis completament antagonístics. Són complementaris entre si i solament quan es combinen poden produir l'ésser humà realment capac de tenir una vocació política autèntica."

És aquesta complementarietat la que trobo a faltar entre els polítics catalans del moment. El seu sentit de responsabilitat és extraordinari. I, per això, lloable. Però, on hi ha la seva ètica de la convicció? La convicció de què la solució no passa pel mateix lloc de sempre? Diguem-ho d'una manera diferent. El país, Catalunya, necessita un polític que lligui les dues ètiques. I quan aparegui (o, millor, apareguin), podrem tirar endavant i sortir de la plaça de toros.

1 **Quim:** Escrit a raig, impetuós, certer